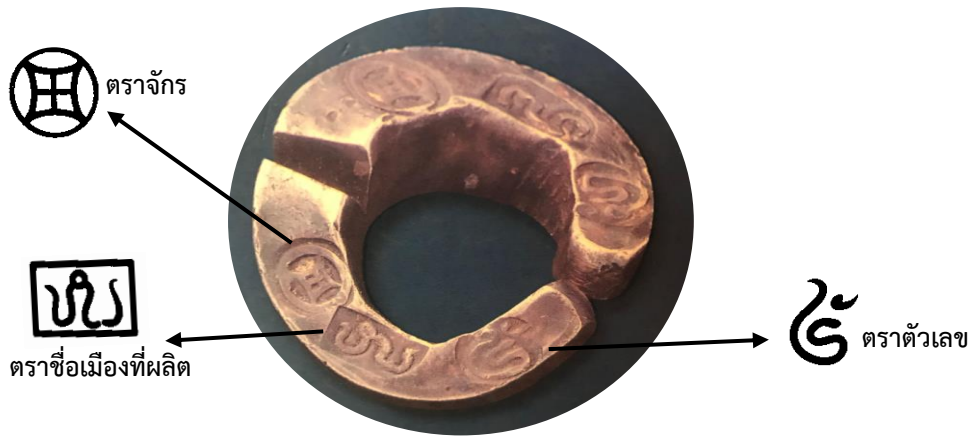

วิวัฒนาการเงินเจียง

เมื่อพญามังรายสร้างเมืองเชียงใหม่และสถาปนาอาณาจักรล้านนาขึ้น ได้มีการตรากฎหมาย “มังรายศาสตร์” ในการควบคุมมาตรฐานระบบเงินตราของอาณาจักรล้านนา แต่ก็ไม่สามารถพัฒนาระบบเงินตราให้เป็นมาตรฐานได้ เนื่องจากปัญหาความไม่สงบในล้านนา การค้าหยุดชะงัก การพัฒนาเงินตราใช้ในอาณาจักรล้านนาจึงหยุดชะงักด้วย และเมื่อสภาพการณ์บ้านเมืองสงบลงและเจริญรุ่งเรืองขึ้นในสมัยพญาแสนภู และพญากือนา จึงได้มีการพัฒนาระบบเงินตราที่เป็นมาตรฐานโดยผลิต “เงินเจียง” ขึ้น ซึ่งถือเป็นเงินตราที่สำคัญ และมีมูลค่าสูงที่สุดของอาณาจักรล้านนา เนื่องจากมีส่วนผสมของโลหะเงินสูงมาก

ลักษณะเฉพาะของเงินเจียงล้านนาจะมีตราประทับบนขาทั้งสองข้างด้านละ ๓ ดวง ประกอบด้วย

๑. ตราตัวเลข เป็นตราบอกชนิดราคา
๒. ตราชื่อเมืองที่ผลิต
๓. ตราจักร ซึ่งเป็นตราสัญลักษณ์อำนาจของเจ้าเมืองผู้ผลิตเงินเจียงขึ้น

รูปที่ ๑ เงินเจียงเชียงใหม่

นอกจากตรามาตรฐานเหล่านี้แล้ว ยังมีตราที่ตอกไว้ระหว่างปลายขาเงินเจียงทั้ง ๒ ด้านเรียกว่า “ตราปลายขาใน” ซึ่งเป็นตราพิเศษที่ตอกไว้กับเงินเจียงปลอม และเนื่องจากอาณาจักรล้านนามีการติดต่อค้าขายกับอาณาจักรข้างเคียงโดยเฉพาะอาณาจักรสุโขทัย จึงมีการทำเงินเจียงให้มีน้ำหนักเป็นมาตรฐานที่ใช้ซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันได้โดยสะดวก กำหนดให้ ๑ เงินล้านนา มีค่าเท่ากับ ๑๒ กรัม และเงินเจียงขนาด ๕ เงินจึงมีมูลค่าเท่ากับเงินพดด้วงของสุโขทัย ขนาด ๑ ตำลึง (๖๐ กรัม)

รูปที่ ๒ เงินเจียง ๕ เงิน

รูปที่ ๓ เงินพดด้วง ๑ ตำลึง

อาณาจักรล้านนาได้มีการผลิตเงินเจียงขึ้นหลายรูปแบบ โดยวิวัฒนาการจากเงินตราที่เป็นก้อนของชาวโยนก เชียงแสน ผสมผสานกับประสบการณ์และความรู้ที่ได้รับจากการติดต่อค้าขายกับแคว้นต่างๆ โดยรอบ โดยเฉพาะกับแคว้นสุโขทัย ในระยะแรกๆ มีการผลิตเงินเจียงชากลม ซึ่งมีลักษณะคล้ายเงินพดด้วงของสุโขทัย พัฒนาเป็นเงินเจียงขาเหลี่ยม และมาเป็นเงินเจียงมาตรฐานของล้านนาเองโดยใช้เวลาในการวิวัฒนาการเป็นช่วงๆ แบ่งเป็น ๓ ระยะ ได้แก่

ระยะแรกและพัฒนาการ ตั้งแต่สมัยพญามังรายสถาปนาอาณาจักรล้านนา พ.ศ. ๑๘๓๙ จนถึงรัชกาล พญาเกีอานา พ.ศ. ๑๘๙๘ - ๑๙๒๘ เป็นระยะที่เริ่มวางรากฐาน กำหนดรูปแบบจนเป็นเงินกำไลขาเหลี่ยม และใช้ตัวอักษรสุโขทัยปรากฏเป็นชื่อเมืองต่างๆ บนเงินกำไลขาเหลี่ยมต้นแบบ และพัฒนามาใช้ตัวอักษรฝักขามในเวลาต่อมา

รูปที่ ๔ เงินเจียงชากลม

รูปที่ ๕ เงินเจียงต้นแบบ

รูปที่ ๖ เงินเจียงยุคแรก

ระยะเฟื่องฟู เป็นระยะที่บ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองทั้งทางด้านเศรษฐกิจการค้า การเมือง การปกครอง จัดว่าเป็นยุคทองของอาณาจักรล้านนา และเป็นช่วงที่มีการผลิตเงินเจียงใช้มากที่สุด ซึ่งในการผลิตเงินเจียงเพื่อให้มีปริมาณมากในเวลาอันจำกัดนั้น ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปร่างของเงินเจียงด้วยและตัวอักษรบนเงินเจียงด้วย

รูปที่ ๗ เงินเจียงเชียงใหม่

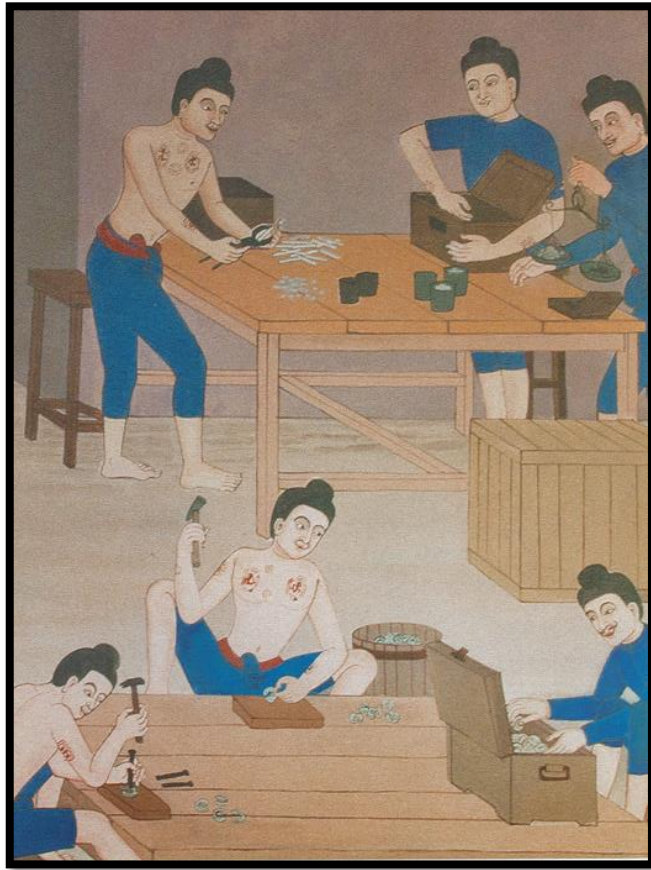

รูปที่ ๘ เงินเจียงพะเยา

รูปที่ ๙ เงินเจียงน่าน

ระยะถดถอย เป็นระยะที่บ้านเมืองอยู่ในสภาพตกต่ำอย่างรุนแรง เมื่อพญาแก้วสิ้นพระชนม์ใน พ.ศ. ๒๐๖๘ ปัญหาการสรรหากษัตริย์ที่เหมาะสมมาครองเมือง ขุนนางแตกแยกเกิดความระส่ำระสาย และหลังจากที่เชียงใหม่ตกเป็นเมืองขึ้นของพม่าในปี พ.ศ. ๒๑๐๑ เศรษฐกิจการค้าตกต่ำ การผลิตเงินเจียงออกมาใช้จึงลดน้อยลงเรื่อยๆ ในช่วงนั้นจึงมีการใช้เงินเจียงที่ผลิตขึ้นในระยะเฟื่องฟูควบคู่ไปกับเงินตราของพม่า

รูปที่ ๑๐ การผลิตเงินเจียง

เรียบเรียงจาก

นวรรตน์ เลชะกุล. เงินตราล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ ๑. เชียงใหม่ : บริษัท นพบุรีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๕.

ที่มารูปภาพ

รูปที่ ๑ - ๒ และ ๔ - ๑๐

นวรรตน์ เลชะกุล. เงินตราล้านนา. พิมพ์ครั้งที่ ๑. เชียงใหม่ : บริษัท นพบุรีการพิมพ์ จำกัด, ๒๕๕๕.

รูปที่ ๓

กรมธนารักษ์ กระทรวงการคลัง. วัฒนาการเงินตราไทย. ม.ป.ท., ม.ป.ป.

